

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 6 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1894. Leto XI.

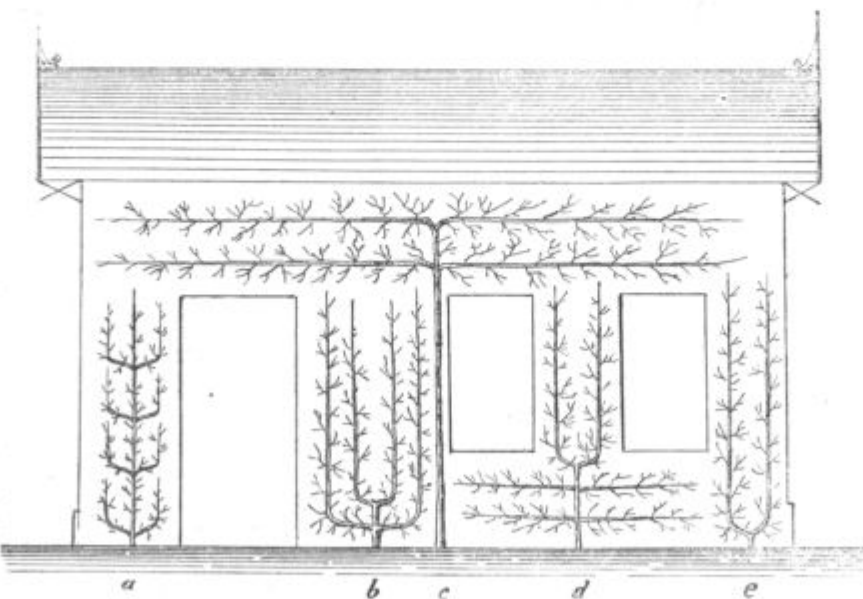
Obseg: Sadne brajde. — Čebelno pravo v Avstriji. — Kostanj kot krma. — Naši travniki. — Ljubljansko barje. — Iz podružnic. — Razne reči — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene — Inserati

Sadne brajde.

Zakaj toliko golih hiš in sten, vprašam pogostokrat, kadar vidim toliko najlepših prostorov za brajde, ki bi rodile najlepše sadje! Kdor ima majho hišico — in srečen je tisti, ki jo ima — ima tudi prazne stene, obrnjene na vse plati, da lahko za dom pridelava najlepšega sadja. Zakaj torej toliko praznih sten, vprašam še enkrat, kjer bi sadno drevo lahko tako lepo uspevalo? Ob hišni steni je drevesu dovolj toplote, zavetja proti viharju in mrazu, iz kratka: ni ga boljšega prostora nego ob teh stenah. In kakšna krasota hiši, če je zidovje obrasteno s pravilno vzgojeno brajdo! Le mislimo si dolgo vas, v koji bi vse hiše bile obrastene s sadnim drevjem, kako prijazen bi bil pogled po njej, in vrhu tega, kakšen dohodek bi dajalo to drevje! Te brajde, na katerih bi uspevalo najzlahotnejše sadje, nesle bi lepe goldinarčke. Marsikdo poreče, da to ni mogoče; a s pridnostjo in resno voljo se da vse doseči. Kmetijske hiše

okoli Pariza, pa tudi drugod po Francoskem, zlasti pa na Belgijskem, so vse obkrožene s sadnimi brajdami in dajejo njih posestnikom neverjetno velike dohodke. Kdor potuje po Belgiji, čudi se, da je skoraj vsaka hiša in hišica, stražnica na železnici, delavska hišica pri tvornici, da, celo tvornica sama obrastena s sadnim drevjem. Ali more kdo zanikati, da ni to velik napredek? Belgija je v kmetijskem oziru zelo napredna, zato prebivalstvo tudi zelo imovito.

Pa vrnimo se k špalirjem! Majhen vzgled nam bodi dokaz, kaj se da doseči uže ob mali hišici, oziroma ob njeni steni. Pred seboj imamo prav majhno hišico (glej podobo 69.), ena vrata in le dve okni ima od spredaj, in vendar

Podoba 69.

lahko vsadimo štiri pritlična drevesa na prostor med vrata in oknom ter eno visoko deblo, ki bode za brajdo med oknom in med streho. Kako se take oblike, kakeršne kaže popoba, vzgoje, smo uže večkrat v tem listu razkladali in bodemo tudi še večkrat o tem pisali, danes pa hočemo naše ljudi vneti, da se prično baviti s tako

vrsto sadjarstva. Seveda ni vse eno, kakšne vrste sadimo, kajti na brajdi ne rodi vsaka vrsta enako dobro, in zato se je treba ravnati po izkušnjah. Najbolj priporočamo za brajde ob hišnih stenah hruške, ker se dado vzgojiti čudovito lepi plodi, ki delajo mnogo veselja, a so tudi mnogo vredni. Izmed hrušek so za špalirje posebno dobre klerževka, regentovka, bela jesenska maslenka, lesnobarvena maslenka, dilovka, anžulemka. Če pa hočemo imeti jablane, priporočene so pred vsem: ananas, kanadska rjnetna, car Aleksander in beli zimski kalvil.

Čebelno pravo v Avstriji.

(Po dr. Pavla Aleša Becka: Bienenzucht in Oesterreich).

(Dalje in konec).

Še eno, in sicer poslednjo postavno določbo, veljavno za vso Avstrijo, imamo glede čebel roparic in ropanja v § 383. občnega državlanskega zakonika. Dotični § sicer ne navaja neposrednih odredb, temveč zavrača na politično postavo.

To postavo smo že omenili, in sicer je to čebelarska postava z dne 8. aprila 1775. l., ki ostro prepoveduje zatiranje tujih čebel, prav posebno pa čebel roparic. Ta točka je torej do današnjega dne obdržala popolno svojo veljavo.

Že večkrat omenjene čebelarske postave za Goriško in Gradiško § 8. se glasi: „V varstvo svojih čebel proti roparicam sosednih čebelarjev je čebelarju dano na voljo odpraviti vzroke ropanja, ako so v njegovem čebelnjaku, razven tega pa mu je tudi dopuščeno za odvrnitev ropanja vse potrebno ukreniti, v nobenem slučaju mu pa ni dovoljeno ropajoče (tuje) čebele loviti, poškodovati ali moriti.“

Kar se tiče toli važnega prevažanja čebel v pašo, nimamo nikakeršnih obče veljavnih določeb, ker so dotične naredbe terezijanske čebelarske postave razveljavljene s § 354. občnega državlanskega zakonika, ki daje posestniku kakega zemljišča popolno pravico, vsakega izključiti od kakeršnegakoli užitka. Kdor torej hoče na tuje zemljišče postaviti čebelne panje, akoravno le za malo časa, imeti mora pred vsem dovoljenje od posestnika dotičnega zemljišča. Na Goriškem in v Gradiški je razven tega treba tudi dovoljenja od občinskega predstojnika. Tam se glasi: „One čebele, ki se iz tujih občin pripeljejo v kako davčno občino v pomladnjo, poletno ali jesensko pašo, ne pa da bi stalno tam ostale, naj se postavijo (potem, ko je župan dal dovoljenje) tako, da so na vse strani od domačih čebel, potem od tistih, ki so bile prej pripeljane, in onih sosednih občin oddaljene v ravnini 1200 m in v višavah 1800 m.“

Občinski predstojnik sme to razdaljo z ozirom na krajevne razmere in z ozirom na množino domačih in tujih čebel izjemoma zmanjšati za tretjino. Tudi se ta razdalja sme skrajšati, ako je brez nevarnosti za domače čebele in če to dovolijo sosedni čebelarji.“

O zahtevi kakega povračila za porabo čebelne paše v našem občnem pravu ni najti nobenega sledu. Ako torej nimamo deželne postave, biti mora merodajna navada dotičnega kraja.

Deželna postava za Goriško in Gradiško pravi v § 7.: „Občine so opravičene za tuje čebele, ki so postavljene na občinskem zemljišču, naložiti plačilo, ki pa naj ne presega 8 kr. za panj in za eno dobo. Ta znesek se pa čebelarjem lahko razmeroma zmanjša, oziroma vrne, ako se morajo tuje čebele odstraniti pred koncem čebelne paše.“

Misli se namreč, da čebele izskavajo sok iz zorečega grozdja, in vsled tega določuje § 6., da se smejo v takih okoliščinah tuje čebele odstraniti še pred koncem jesenske paše.

Končno omenjamo še, da je tatvina čebel vsled kazenskega zakona z dne 27. maja 1858. l. nehala biti kvalificirana tatvina ter se sedaj kaznuje kakor tatvina drugega premakljivega blaga.

Že površen pogled na te črtice zadostuje, da se umen čebelar prepriča o zastarelosti in pomanjkljivosti čebelarškega prava. Združiti bi se morali ti odlomki v enotno postavo; pa tudi v stvarnem zmislu bi se v marsičem morali preurediti in popolniti.

Kostanj kot krma.

Goveja živina se kaj lahko privadi na kostanj. Molznim kravam se kostanja poklada po 5 kg, pitancem pa do 10 kg na dan, brez bojzani, da bi vtegnilo to imeti škodljive nasledke. Zlasti se priporoča krmiti kostanj tedaj, če smo primorani živini v veliki meri pokladati repnik. Ker pa kostanju primanjkuje beljakovin, ne sme živini manjkati druge dušikaste krme. Kostanj naredi meso posebno jedrnat in zdravo. Pripravi pa se kostanj za krmo s tem, da se s pomočjo primernega orodja zdrobi ali raztolče, kar je kaj lahko delo, dokler je kostanj še svež. Konji in svinje ga ne jedó takó rade, toda posrečilo se je, privaditi tudi konje na svež kostanj, ker se je kaj dobro obnesel kot sredstvo proti glistam. Ker pa ni lahko velike množine kostanja koristno porabiti, zato so že poskušali hraniti ga, in sicer z dobrim uspehom. Ko se kostanj na solncu nekoliko osuši, spravi se v podsipalnico, kjer se ne pokvari kmalu, ter se jemlje iz nje po potrebi, kakor repa ali krompir. Večja množina kostanja se lahko posusi v peči, iz katere smo poprej vzeli kruh, ali v sušilnici, ter se lahko rabi dalj časa. Plesnobe se na tak način ni treba bati; treba pa je poprej zdrobiti ga, da se more krmiti. Tak posušen kostanj ima v sebi 90 % suhe snovi, 7.7 % dušikastega in 66.5 % nedušikastega izvlečka, 6.1 % surove maščobe, 8 % lesne vlaknine in 2.3 % pepela ter ima, kakor trdi Wolff, vrednost 5 gl. 40 kr. za 100 kg, kadar je seno drago, pa še več. Posušen kostanj se sme pokladati tudi mladi živini, in sicer po eden kilogram na dan. Če se hoče velika množina kostanja porabiti za klajo, se priporoča, da se mu vzame poprej grenki okus. Za to je potrebno, da se zdrobljen kostanj pusti ležati 2 do 3 dni v vodi, ali še bolje, da se skuha. Tako pripravljen kostanj žre živina kaj rada, celo perutnina; tudi breji in doječji živini ne škoduje. Ne vpliva pa prav nič tudi na okus mesa, pač pa postane po njem slanina in meso prav krepko. S kaj dobrim uspehom se s kostanjem krmito tudi karpi. V ta namen se kostanj poprej skuha, zdrobi na drobilniku za preše ter dva- ali trikrat na teden nameče v ribnik. Tako krmljeni karpi so posebno tolsti in težki. Krmitev jelenov in srn s kostanjem pa je znana vsakemu logarju in se vrši često v veliki meri, zlasti na Českem.

Naši travniki.

Gospodarske razmere so naše kmetovalce prisilile, čimdalje bolj pečati se z živinorejo. Zboljšanje živinoreje se v prvi vrsti pokaže v tem, da si kmetovalci priskrbe boljših živali, ne pa v tem, da si nabavijo večje število

živali; pomnoženje števila, in sicer boljnih živali, je še le drugi korak v napredku.

Eden glavnih pogojev uspešne živinoreje je zadostna množina dobre krme. Krmil imamo mnogo ter raznovrstnih, kakor na pr. pridelke s pašnikov in travnikov, na njivah pridelamo krmo in razne obrtne odpadke. Vsa ta krmila so važna ter po svoje vplivajo na vreditev in razvoj živinoreje. V nastopnih vrstah se hočemo ozreti le na važni temelj naši živinoreji, na naše travnike.

Po katastru zavzemajo vsi travniki na Kranjskem 171.199 ha. C. kr. kmetijska družba kranjska sestavi vsako leto za c. kr. kmetijsko ministerstvo statističen izkaz o vseh pridelkih, o katerih ji poroča vsako leto kakih 60—70 poročevalcev iz vseh sodnih okrajev naše dežele.

Nastopni pregled kaže pridelke sena in otave v zadnjih 12. letih.

Leto	Pridelek sena in otave	Obseg travni- kov na Kranj- skem	Pri- delek na 1 ha	V primeri z 12letnim pov- prečnim pridelkom je bil pridelek na 1 ha	
				večji za	manjši za
	q	ha		q	
1883	2,849.359	171.199	16.64	0.08	—
1884	2,275.984		13.29	—	3.27
1885	2,462.746		14.39	—	2.17
1886	2,264.783		13.23	—	3.33
1887	2,248.871		13.14	—	3.42
1888	2,313.868		13.52	—	3.04
1889	2,833.697		16.55	—	0.01
1890	2,995.296		17.50	0.94	—
1891	3,375.654		19.72	3.16	—
1892	3,241.553		18.93	2.37	—
1893	2,759.511		16.12	—	0.44
1894	4,405.423		25.73	9.17	—
Skupaj	34,026.745	—	—	—	—
Povprečno	2,835.562	171.199	16.56	—	—

Znano je, kako malo se pri nas navadno skrbi za travnike; o umnem oskrbovanju travnikov niti govoriti ne moremo. Vender pa nam navedene številke jasno kažejo, da se je v tem oziru obrnilo na bolje, da so kmetovalci začeli spoznavati važnost travnikov ter so jih začeli oskrbovati, t. j. obdelovati in gnojiti. Izvzemši kako nenormalno leto se je pridelek na travnikih dosledno množil, vsled česar se je tudi število „velikih živali“ v zadnjem desetletju pomnožilo za 1.6 %*). To je dobro znamenje! S to resnico se pa tudi popolnoma vjema dejstvo, da so si kmetovalci zadnja leta po mnogih krajih naročili travniških bran, da so začeli pridneje oskrbovati travnike, bolj gnojiti jih in zadnji čas so celo uže začeli rabiti umetna gnojila, posebno kajnit in Tomásovo žlindro.

*) Glej članek: „Živinoreja na Kranjskem“ na strani 155. in 156. letošnjega „Kmetovalca“.

Glasovi, ki dohajajo kmetijski družbi o uspehih tega gnojenja ter boljšega oskrbovanja travnikov, so jako veseli, ter je upati, da se bo v tem oziru v kratkem času še prav mnogo zgodilo. To pa se tudi opravičeno lahko pričakuje. V izkazih o letini kot povprečen pridelek izkazane množine so jako majhne, ki bi se pri pravilnem oskrbovanju in gnojenju travnikov brezdvomno lahko podvojile, na nekaterih travnikih celo potrojile. Kako velikanskega pomena bi to bilo za našo živinorejo, mi ni treba povdarjati še posebej, saj vsak kmetovalec to dobro ve.

Omenim naj še, da sem v gorenjem pregledu izkazal samo skupne in povprečne številke za celo deželo, ker jih zaradi nedostatnega prostora nisem mogel navesti tudi za posamezne kraje. Sicer nam pa zadostujejo tudi te številke, saj nam jasno kažejo, da imamo v svojih travnikih ogromno glavnico (kapital), ki nam bo dajala velikih obresti, ako bomo vedeli ž njo okoristiti se.

F. Š.

Ljubljansko barje.

Kranjska je hribovita in ima malo ravnin. Po velikosti stoji savska na prvem mestu, za njo pa takoj pride ljubljansko barje, katero ima po odbitku uže popolnoma osušenih prostorov še 15.100 ha površja.

Barje je z gorami oklenjena latvica, katera je s predori na severni strani zvezana s savsko ravnino. Ljubljanska deli barje v dva, skoro enaka dela. Levi breg oklepa nizko hribovje, sestojече iz škrljnikov. Ker so tukajšnje tvorbe močno razsipčne, odnaša voda od tod mnogo splavine v ravnino. Desni breg obdaja od vode in vzduba teško razkrojljiv dolomit iz trijasne dobe. Levi breg krije le redko še šotna plast; rodovitna glina stopa v teh krajih na površje. Drugače je na desnem bregu; tod krije z malimi izjemami preperela šotna pola rodovitno glino, pa tudi tukaj šotna odeja z obdelovanjem hitro trohni in gnije.

Kakor kažejo po jarkih odkrite tvorbe, je ta latvica nekdanj bilo globoko jezero. To se je s savsko ravnino vred posušilo, ker si je Sava zdolbla globoko strugo med Savo in Zagorjem.

V barju razkrite plasti kažejo, da je boj med kalužo in suhoto trajal dolgo, ker se na gosto vrstijo rastlinske pole z glinastimi.

Neposredno na goli glinasti poli leži mostiška pola (Pfahlbauschichte). Ostanke iz te predzgodovinske dobe se najbolj pogostoma nahajajo v barju na izanski strani, sledovi mostišč se pa dobe tudi v drugih krajih blizu mesta. Ljudska pravljica ve od 13 naselb.

Nekoliko više nad to plastjo, v najnovejšem naplavu (v aluviju), je rimska plast. V tej se nahajajo ostanke iz rimskih časov, novci, orožje, rimske ceste. Iz tega se vidi, da je bila ta ravnina za časa Rimljanov osušena in plodna.

Razvaline stare Emone in poznejše utrdbe Ljubljane so Ljubljano vedno bolj zasipale in ožile. Da bi se lože branili sovražniku, zabili so meščani v strugo od Žabjaka na povšev proti Grabnu (do Cojzove hiše) na gosto kole. Vrhu tega so v mestu in pod mestom stavili mlinske jezove. Zdaj je voda barje čimdalje bolj pokrivala; rasti je začelo mahovje, podloga šotni plasti, in kmet se je umikal vodi v rebri v hribe. Tako se je zgodilo, da je voda skoro tri četrti leta krila ravnino.

Te nepremišljeno narejene stavbe v reki pa niso delale preglavice samo kmetu, temveč tudi meščanu. Kronist Valvazor poroča, da je leta 1190., 1537. in 1589.

*

bila taka povodenj, da so se po mestu vozili s čolni. Na velikem trgu je voda stala do oken prvega nadstropja, od koder so se Ljubljanci vkrcavali v čolne. O Vseh svetih leta 1589. je bila tolika voda, da so v mesto priplovale hiše z ljudmi, katere so oteli v mestu na bregu. Poplavljeni so bile njive in travniki, goved je pogibala na pašnikih in kmet niti toliko ni pridelal, da bi se bil nasitil z ovsenim kruhom. Za vsako uimo je prišla lakota.

Okoličan je moral pri vsaki priliki pomagati s tlako, bodisi utrjevati mesto ali graditi sosedne gradove, toda v sili ni našel nikjer zavetja; kruti Turek ga je lovil liki divjo zver.

Škof ljubljanski, kakor tudi nekateri samostani, so imeli mline na Ljubljani; no potem ni bilo zamere, ako so si privoščili tudi meščani svoj mlin. V mestu za škofijo so zgradili jez in so s tem še bolj zaprli reki odtok. Otrpli, nezavedni okoličan se po tej krivici ni zdramil, a oddaljeni Notranjec iz Planine, misleč da Unec zaradi zaprek v Ljubljani topi planinsko kotlino, je prilomastil v Ljubljano in začel jez siloma podirati.

Še le tedaj se je začelo misliti, kako bi se bilo moči izogniti neizgodam. Leta 1554. je cesar poklical dva italijanska veščaka (erfahrene Bau- und Röhrenmeister), de Grandi in Vendaholo, katera bi bila imela izdelati načrt, kako naj bi se za Gradom izkopal nov vodotok, po katerem bi se preobila voda odtekala z barja. To delo je pa bilo naperjeno le bolj na to, da bi se mesto med Gradom in Golovcem bolj utrdilo, kar je povzeti iz tega, da so bili namenjeni mostovi z zatvornicami narisani.

Ta prekop naj bi bil 24 sežnjev širok, 4 sežnje globok in 640 sežnjev dolg. Izlival naj bi se pri Sv. Petru v Ljubljano.

Da bi pri tem mesto imelo dovolj vode, moral bi se mesarski most zgraditi iz kamena ter s tako napravo, da bi se med sopege nastavile zatvornice. Isto tako bi novi kanal moral biti premoščen. Vse to bi bilo stalo 16.000 rajnkov.

Tudi deželni pisar Bolfenk Markovič je l. 1667. izdelal neki še bolj nedostaten načrt za osuševanje barja, a niti ta niti oni se ni izvršil.

Barje je imelo potem do leto 1762. vedno žalostnejši obraz, kajti ako se jezovi niso stavili v Ljubljani, stavili so se v njenih pritokih; no, to se je pa godilo tudi za časa delovanja osuševalne komisije. Neki inženjer, katerega je bil deželni odbor zaradi posebnih zaslug pozneje imenoval udom močvirskega odbora, je bil neutrudljiv v privolitvah takih stavb.

Izpuhteli plinovi iz močvirja so okuževali mesto in okolico, povodnji so bile vedno hujše in kmetovalec je žvižgal v bedi za vsakdanji kruh.

Pl. Corn je leta 1762. sprožil osuševanje s tem, da se je ponudil na svoje troške osušiti in obdelati 215 oralov močvirskega sveta pod tržaško cesto, in sicer osušiti z jarkom, ki bi držal skozi loge proti Ljubljani, ako se mu prepusti ta svet brezplačno v last.

Tej nameri so se pa močno upirali nemški vitezi, s pretvezo, da bi se njim s tem kvaril lov, in užugali so ga v vseh stopinjah. Corn se slednjič s prošnjo obrne na cesarico Marijo Terezijo, in glejte, blaga, za povzdigo kmetijstva vneta vladarica mu usliši prošnjo.

Ker se je poročilo o uspehu tega podjetja glasilo ugodno, sklenila je blaga cesarica osušiti celo močvirje. V to svrhu je l. 1769. naročila tedanjemu slovečemu profesorju mehanike, p. Gruberju, naj izdela načrt za osuševanje barja. Načrt se je glasil, naj se za gradom izkoplje prostoren prekop proti Štepanji Vasi, močno zanešana struga Ljubljance pa naj se iztrebi.

Leta 1772. se je začel kopati prekop, toda p. Gruber ni bil kos temu delu; dovršil ga je l. 1780. ženijski major Struppi, ki se je s tem delom skazal strokovnjaka.

Vsi troški so znašali 219.809 gld. 18 $\frac{1}{2}$ kr. konv. den. Odrtje prekopa je naznanil strel iz topa na gradu.

Gladina barja se je z odtokom Ljubljance nižala, kajti voda v Ljubljani je padla za 0 66 m. Toda barje je s tem delom bilo le izboljšano, ne pa osušeno.

Ko so se končale francoske vojske, zaukazal je za blaginjo svojih podložnikov skrbni cesar Francišek, naj se osuševanje nadaljuje. Leta 1828. je bil Kodeljev prekop dodelan in otvorjen z veliko slavnostjo. Tudi so bili takrat jezovi pod mestom odkupljeni in podrti.

Cesar Francišek I. se je rad mudil v Ljubljani. Po njegovem nasvetu se je leta 1821. tukaj vršil shod vladarjev, in tudi pozneje je večkrat obiskal Ljubljano, najbolj zato, da se je sam na licu mesta prepričal o uspehu osuševanja.

Da so se ukazi izvrševali točno in da so se ljudje začeli seliti na barje, zahvaliti se je tedanjemu neutrudno delujočemu županu ljubljanskemu, J. Hradeckemu, ki je leta 1832. zgradil cesto od mesta čez barje do Iga. On je bil duša tega podjetja; ni se mu tožilo iti na barje po večkrat na teden, da je obupajoče naselnike krepil s svetom in dejansko pomočjo, da niso pobegnili iz naselb. In kakšen duh je v tistem času vel med meščani, kaže kamenita piramida cesarici Karolini in županu ljubljanskemu Janezu Hradeckemu na čast postavljena od hvaležnih meščanov.

V dobi od leta 1780. do l. 1835., ko je umrl cesar Francišek, se je barje močno premenilo, kajti mala voda se je nižala za 1 6 m, povodenj pa celo za 2 m. Kmet se je zopet lotil obdelovanja barja in pridelki so se mu množili vidoma od leta do leta; okoličan je postal imovit.

Od leta 1836. pa do l. 1856. se za izboljšanje ni ukrenilo drugega, nego to, da so se kopali glavni vodotoki ter se naredila pota in ustanovili kolovozi; ali vse to je bilo brez načrta, brez zloga.

Naj tu nekoliko nazaj posežem z opombo, da je dvorni stavbinski ravnatelj Francesconi l. 1819. na drobno načrtal, kako naj se na barju naredi vodo odvajajoči kanali, nasvetoval je, naj se škodljivi jezovi pod mestom odpravijo in reka uredi, da ne bo voda zaostajala v barijski latvici.

(Konec prihodajč.)

Iz podružnic.

Iz cerkljanske podružnice na Gorenjskem.

Glavne seje dne 9. decembra t. l. kmetijske podružnice cerkljanske se je udeležilo precejšno število udov. Gospod predsednik otvori sejo in najprvo poroča, kako je v preteklem letu vodil podružnične posle, za kar mu zbor izreče popolno priznanje. Nadalje g. predsednik omeni nagrade, katero je veleslavni deželni odbor blagovoljno dovolil za vodnjake v Štefanji Vasi, Stiski Vasi in pri Sv. Ambrožu v znesku 150 gld. in kateri znesek je on takoj izplačal omenjenim občinam, na kar zbor obžaluje, da ravno od tam, kjer so dobili prvo podporo, ni nobenega uda. Da bi se podružnično premoženje bolj pomnožilo, sklene zbor, da podružnični člani ne bodo vzeli drevesec za leto 1895., kakor jih niso vzeli lani, saj, kakor naznanja „Kmetovalec“ vsako leto, daje kmetijska družba svojim udom lepo drevje prav ceno. Na

razna vprašanja g. predsednik omeni, kako je s podružnično brano in s trijerjem; pravi namreč, da je med letom glavni odbor sporočil, da ima predsednik smlejske podružnice, g. bar. Lazarini, tri brane in tri trijerje, poslano mu od glavne družbe, in da naj prepusti cerkljanski podružnici eno brano in en trijer. Brano že imamo, po trijer se bode pa v kratkem poslalo. Gospod župnik cerkljanski stavi nasvet, naj bi se za podružnične denarje omislila slamoreznica, kar mu zbor pritrudi, in ker v blagajni še ni zadosti denarja, ponudi predlagatelj prostovoljno brezobrestno posojilo, da se bo slamoreznica mogla takoj plačati.

G. Hočevar stavi samostojen predlog, naj bi podružnica, oziroma njen predsednik delal na to, da bi se napravila podružnična drevesnica. V ta namen naj se naprosi kranjska hranilnica, katera rada deli podpore za dobre namene. G. predsednik pravi, da je to hranilnico že prosil podpore v ta namen, a ona se je izjavila, da toliko časa ne da nič, dokler podružnica nima zagotovljenega prostora za drevesnico; kadar se pa to zgodi, pripravljena je takoj pomagati. Med raznim posvetovanjem in pretresanjem se sklene, da dá g. Hočevar prostor za drevesnico na svojem posestvu v Dvorjah. G. Pavlič toži, da je po deželi premalo živinozdravnikov; on namreč želi, naj bi glavni odbor delal na to, da bi se v Ljubljani ustanovila taka šola, kakeršna je bila za očeta Bleiweisa, da bi se namreč priden kmetski sin lahko toliko izučil, da bi doma v sili pomagal. Med drugim tudi prigovarja, naj bi se kmetje bolj poprijeli čebeloreje; pravi, da tujci, oziroma Gorenjci, vozijo k nam čebele v pašo, z njimi pa odvažajo dohodke, katere bi mi sami lahko porabili. Na to gospod predsednik sejo zaključí.

Iz St. Petra na Krasu.

Dne 25. novembra t. l. je imela naša kmetijska podružnica svoj letni občni zbor. Vkljub zelo slabemu vremenu in vkljub odpovedi predavanja o živinoreji — g. živinozdravnik Ferdinand Gašpari nam je brzojavil prav v zadnjem trenutku, da je mora preložiti radi vremena na prihodnjo nedeljo — se nas je zbralo vendar le malo število udov in dokaj neudov. Predsednik pozdravi vse zborovalce ter poda v kratkih potezah poročilo o dosedanjem delovanju podružnice. Podružnica se je ustanovila še le dne 15. aprila in se potrdila na občnem zboru glavne družbe dne 14. junija 1894. leta. Deluje torej nekaj nad pol leta. V tem kratkem času je imela dva dobro obiskana občna zbora. Odbor se je sešel trikrat polnoštevno ter je obravnaval obširne vzporede. Dve, ali prav zaprav tri okrožnice so med tem v nemale družabnike na resno delo kmetijskega napredka. Poleg tega so se vneti udje zbirali redno vsako zadnjo nedeljo v mesecu v posvete v tukajšnji ljudski šoli. Uspeh vsega tega je bil, da je odbor mogel preskrbeti vsem udom v brezplačno porabo ročno mlatilnico, čistilnik (pajkelj), slamoreznico in tri trijerje, katerih enega si je podružnica kupila s pomočjo požrtvovalnih 9 družabnikov. Vse te stroje so lahko rabili tudi neudje proti primerni odškodnini. Vsem so posehno ugajali trijerji. Veliko si je odbor prizadejal, da bi napravili svojo drevesnico. Če tudi še do sedaj ni mogel vresničiti te svoje želje, je prav gotovo ne opusti tudi v prihodnje. Poslušalci so z veseljem vzeli na znanje poročilo o občnem zboru glavne družbe, v kolikor se namreč tiče naših zadev. Posebno jim je ugajalo prizadevanje za odpravo velikih sitnosti pri licencevanju bikov plemenjakov in pri nakupovanju živalske soli, o brezplačnem kuhanju žganja in o deželni

zavarovalnici. Škodljivi zajec pa ni našel prav nobenega usmiljenja. Vsi so bili za to, da se mora zatirati izdatneje.

Potem so se vsi vdeleženci lahko prepričali o denarnem stanju podružničnem. Dohodkov je bilo z vštetim posojilom 75 gld. skupaj 166 gld. 80 kr., troškov pa 161 gld. 38 kr. Temu so se pričujoči kar začudili. Predsednik pa je dostavil, da je torej nepotrebno, da se je z neke strani podružnica že večkrat očitno napadla, ne da bi se jej bilo moglo kaj očitati. Sedaj je bil čas klicati jo na odgovor. Pa nikogar ni bilo! Zatorej je došla odboru ravno nasprotna čast, da mu je ves zbor soglasno izrekel svojo zahvalo za nepristransko delovanje. Preč. g. župnik iz Slavine je potem može s krepkimi besedami navduševal in v nemal za umno kmetovanje. Sklenilo se je, da družbeni donesek za letos pripade blagajnici. Oglasili so se še 4 in pozneje zopet 2 nova uda, tako da nas je sedaj že 35. V mraku smo odšli v gostilno k „Zvezdi,“ kjer smo se zabavali priprosto in domače, ne sicer na kakem koncertu, pač pa na neprisiljenem kmetijskem večeru, vsak po svoje, ob lepem domačem, samo slovenskem petju. Splošno pohvalo je žel „bistri Ribničan.“ Spretni „čarovnik“ in pridna „krčmarja“ pa so nas obogatili poleg zabave še za čistih 9·57 gld. v prid naši podružnici. Razšli smo se v trdni nadi, da se zopet kmalu snidemo ter tako v slogi in zabavi utrdimo za vspešno delovanje, ne da bi se dali od koga motiti.

Razne reči.

— Zavarovanje zeleno cepljenih trt proti mrazu.

Kdor zeleno cepljenih trt ni utegnil pogrobati in to delo sedaj zvršiti ne more, naj cepljeno mesto in nekoliko očes žlahtne trte dobro zavije s slamo. Cepljeno mesto je namreč proti mrazu jako občutljivo, ker je komaj zarastlo in pokrito le s nežno kožico. Zato cepljenke lahko pozebejo. G.

— Kako se spozna pokvarjen med?

Pokvarjen med spoznaš takó le: Vzemi žličo medu, scedi ga med tri žlice čistega špirta ter to v steklenici s stresanjem dobro premešaj. Če čez uro v steklenici zapaziš kalno in belo usedlino, takrat je med pokvarjen, kajti pravi čisti med se v špirtu raztopi popolnoma.

— Na polju zaostali bolni krompir je kaj pripravno zavetje hroščevim ličinkam, kjer se kaj lahko preobrazijo v hrošče. Drugače pa izvrstno služi v hrano poljskim mišim, kar zelo pospešuje njih ohranitev in razmnožitev. Poleg tega pa je treba ozirati se še na to, da se v gnilem krompirju prenese bolezen na prihodnjo setev. Kdor torej hoče razširjenja krompirjeve bolezni preprečiti, naj ne pusti gnilega ali „črnega“ krompirja na polju, marveč naj ga znosi na kup, zakoplje v globoko jamo ter polije z apnom.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 176. Kje in po kakšni ceni se dobijo na ameriške podloge cepljene trte, ki bi bile primerne za naše kraje? (L. S. v P.)

Odgovor: Na Kranjskem prodaja na ameriške podloge cepljene trte Martin Colarič, posestnik na Slinovicah pri Kostanjevici. Na Štajerskem, se nam zdi, ima take trte Fr. Vršec v Bizelju. Od kakšnih vrst so te trte in po čem, nam ni znano; to morate sami poizvedeti.

Vprašanje 177. Ker se sodi z novim vinom več tednov ne smejo trdo zabiti, dela se na vinu veliko kana. Ta kan s krtačico odpravljati je zelo zamudno, zato bi rad vedel, če je kakšno sredstvo, zabraniti tvorjenje kana? (L. S. v P.)

Odgovor: Dokler se vrši prvo ali burno kipenje, takrat ne sme biti sod trdo zabit, toda takrat se kan sploh ne more delati. Kadar to kipenje poneha, morete pa sod napolniti in rahlo z veho zapreti, in tudi v tem slučaju se Vam ne bo delal kan. Sicer se pa vsem neprilikam, katere Vam more delati mlado vino, če sod ni polen, najlože izognete, če sod zaprete s kipelno veho, katera pač pusti uhajati iz soda ogljikovo kislino, zraku pa brani pristop v sod. O tej reči smo v tem listu že večkrat pisali ter tudi že s sliko pojasnili.

Vprašanje 178. Ko sem prodal prasiče, dogovorila sva se s kupcem, da pustim od vsakega prasiča goldinar zavarovalnine, če bo kateri prasič ikrast. Sosedje mi pravijo, da moram vendar ikrastega prasiča nazaj vzeti. Ali velja kupčija ali ne? (J. P. v K.)

Odgovor: Kdo naj se izpозна iz Vašega vprašanja? Pisali bi vendar, kaj sta se dogovorila s kupcem in kaj naj pomeni goldinar zavarovalnine. Če ste Vi prasiče prodali brez vsakega dogovora, potem ste Vi postavno zavezani prasiče nazaj vzeti v teku 8 dni po prodaji, če se pokažejo ikre; po preteku teh 8 dni pa ta dolžnost za Vas mine. Če ste se pa kaj drugače ali kaj posebnega dogovorili, je pa to pogodba, katere se morate držati.

Vprašanje 179. Imam spravljene nekaj grozdja za pikolit, a ker nimam časa in tudi ne prazne posode, ne morem ga še narediti. Skrb mi pa delajo miši, katere vedno mečejo grozdje na tla, akoravno mačke notri zapiram. Kaj naj storim, da preženem miši? (L. Ž. na G.)

Odgovor: Čudno je, da mačke ne preženo miši! Ali imate slabe mačke, ali pa presite zapirate v shrambo. Če mačke ne pomagajo, potem sta le dve sredstvi proti mišim: strup ali past.

Vprašanje 180. Neki tukajšen posestnik ima velik travnik, poleg njega pa njivo in gozd. Na travniku raste slaba krma. Nekaterniki svetujejo posestniku tega sveta narediti iz travnika pašnik. Cesta na travnik pelje čez tri travnike sosedov, kateri sicer ne morejo prepovedati potrebne vožnje na travnik, vendar mu pa hočejo zabraniti, da bi gonil živino na pašo. Ali morejo to zabraniti? (K. pri Sv. T.)

Odgovor: Da, sosedje morejo to zabraniti, kajti posestnik dotičnega travnika ima glede sosednih travnikov le služnost, ki se tiče za obdelovanje travnika in košnje sena potrebne vožnje, več pa ne. Če se posestnik ne poravna z lepo ter ne dobi dohoda na svoj travnik, oziroma, če ne more drugod pota narediti, potem najbolje naredi, če vse pusti pri miru. Potom pravde se ne da nič doseči. Take zelo škodljive in sitne razmere se v mnogih krajih pogosto pokazujejo, zato so glede pravice do pota za silo uže v državnem zboru jeli misliti na zakon.

Vprašanje 181. Imam par telet, ki imajo lišaje? Kako naj jim jih preženem; vsa do sedaj poskušena zdravila se niso obnesla. (J. J. na D.)

Odgovor: Teleta imajo skoraj gotovo grinje. Operite bolno kožo prav dobro z lugom in potem suho kožo namažite prav trdo s petrolejem. To delo ponovite dvakrat do trikrat in po možnosti zabranite, da se teleta ne ližejo.

Vprašanje 182. Imam kravo, ki je storila dvojčka, in sicer telico in junčka. Redim oba. Sosedje mi pravijo, da se telica od dvojčkov nikdar ne obreji. Ali je res kaj na tem? (J. J. na D.)

Odgovor: Skušnje kažejo, da telice od dvojčkov res niso za pleme, ker se navadno ne obreje. Mi rečemo navadno, kajti so dokazani slučajji, da se to vendar tudi zgodi. Ker je slučaj, da se telica ne obreji, veliko bolj gotov, zato se ne priporoča take telice obdržati za pleme, in to tem manj, ker so dvojčki sami na sebi slabotnejši in ni upati, da se iz njih vzrede lepa živinčeta.

Vprašanje 183. Več kokoši mi je zbolelo po vrsti, in sicer se jim na roži naredi rumeni mozolji, iz oči jim teče rumenkast sok, vsled česar mi je ena kokoš uže oslepela. Piščeta pa začno zevati, nič ne jedo, močno dihajo ter držepertutnice razprostrte. Čez malo dni žival pogine. Kako naj zdravim to bolezen? (T. W. v D.)

Odgovor: Ta bolezen Vaših kokoši bo nahod, ki je kokošim zelo nevaren ter je nalezljiv. Kar imenujejo naši ljudje pika na jeziku, je ravno ta bolezen. Pri tej bolezni postane kokoš žalostna, naredi koš, roža ji obledi, oči se ji skale in bela trepalnica zakrije celo oko. Pozneje kokoš začne težko sopsti, in če se ji pogleda jezik, vidi se, da je na koncu trd in odebelen ter prevlečen s trdo kožo, ki kokoš ovira pri jedi. Tako bolna kokoš hitro medli, iz nosnic se ji prične izcejati voda, roža postane rumena, na kar žival kmalu pogine. — Odebeljeno kožo na jeziku je najprvo treba odluščiti ter jezik namazati z maslom. Kot zdravilo se kokoši da česna ali popra in nekoliko kapljic žganja ali vina na kruhu. Po zimi je bolne kokoši treba imeti na gorkem. Zakrmo je najboljša zelenjad, kakor solata, zelje, ohrovt i. t. d.

Gospodarske novice.

* Ob bližajočem se koncu leta opozarjamo vse p. n. gg. družabnike, naj izvolijo prav kmalu izročiti letnino za l. 1895. predsednikom svojih podružnic, katerim je glavni odbor uže davno poslal nabiralne pole ter jih naprosil, da pobero letnino najkasneje do 20. decembra t. l. Tiste gg. člane, katere je odbor pismeno in naravnost prosil članarine, naj jo pa tudi izvolijo precej vplačati na bližnji pošti na doposlani jim poštnohranilniški položni list. Naročniki „Kmetovalčevi“, kateri mislijo še ostati l. 1895., naj pa tudi kmalu ponove naročitev. Ker smatramo letnino za člana, oziroma naročnika, ki letnino ali naročnino plača o pravem času, zato nujno prosimo odzvati se naši gorenji prošnji, ker le ob točnem plačevanju more glavni odbor vzdrževati v družbeni pisarni potrebni red.

* † Gospod Moric Scheyer, posestnik v Ratečah, 26. let član naše družbe ter načelnik rateški kmetijski podružnici, je umrl dne 29. novembra t. l. — Dne 5. t. m. je pa umrl Anton Samotorčan, posestnik pri sv. Joštu ter družben član. Naj počivata v miru!

* Samostalni ribarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske je imel dne 10. t. m. svoj redni občni zbor, pri katerem se je zopet volil dosedanji odbor ter se je posvetovalo, kakšno stališče naj odsek zavzame nasproti revirskemu odboru, ki se bo vsled novega ribarskega zakona v kratkem ustanovil.

* Zapisnik izrednega občnega zbora c. kr. kmetijske družbe, ki je bil dne 29. novembra 1894. l. v Trebnjem, prijavimo v celoti v pridužnji številki.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Zapisnik izrednega občnega zbora c. kr. kmetijske družbe dne 29. novembra 1894. l. v Trebnjem.

Navzoči:

Družbeni predsednik, cesarski svetnik Ivan Murnik; zastopnik c. kr. deželne vlade, vladni tajnik Viljem pl. Laschan-Moorland;

zastopnika deželnega odbora, deželni glavar Oton Detela in odbornik dr. A. Schaffer;

zastopniki podružnic Trebnje, Novo Mesto, Mokronog, Zatičina, Žužemberg, Čatež:

veleposestniki, grof Barbo, baron Berg, dr. Goriani, pl. Trbuhovič, Ulm, in dr.;

c. kr. okrajni glavar pl. Vesteneck, c. kr. okrajni komisar Kresse;

deželne kmetijske šole vodja R. Dolenc in adjunkt V. Rohrmann;

nad 80 družbenih članov in dolenskih kmetovalcev in družbeni tajnik Gustav Pirc kot zapisnikar.

Ob 3/4.11. uri dopoldne otvori družbeni predsednik ces. svetnik Murnik zborovanje ter naznani, da se bode obravnavalo, kako in na kak način naj se vpelje in pospešuje pridelovanje sladkorne pese na Dolenjskem. Predsednik pozdravi vse došlece, posebej pa zastopnike c. kr. deželne vlade in deželnega odbora ter jih prosi na merodajnih mestih podpirati zborove sklepe. V nadi, da bodo obravnavanja imela ugoden uspeh, zlasti z ozirom na gmotno prosperitno dolensko pokrajino in boljšega uspevanja dolenskih železnic, izreče predsednik zborovanje kot otvoreno.

Zastopnik c. kr. deželne vlade, vladni tajnik pl. Laschan, se zahvaljuje na pozdravu predsednika in tudi pozdravi navzoče od svoje strani v imenu vlade. V svojem nagovoru omenja veliko važnost, ki jo ima obravnavani predmet za Dolenjsko, opozarja na velevažne posledice v gospodarskem oziru, katere ima vpeljava sladkorne obrti, in zatrjuje, da vlada z največjim zanimanjem sledi celi akciji, ki se je pričela v to svrhu, ter obljubi intenzivno podporo. Deželni glavar Oton Detela pozdravi navzoče v imenu deželnega odbora ter pravi, da se je deželni odbor s to zadevo že pečal. Omenja, da je resno misliti na drugačno gospodarjenje na Dolenjskem, kajti slabo se splečujoče pridelovanje žita je treba nadomestiti s pridelovanjem druge kulturne rastline, in tu obeta največ uspeha sladkorna pesa. Govornik srčno želi uspeha tem obravnavam ter zagotavlja podporo deželnega zastopa.

Družbeni tajnik Gustav Pirc, kot poročevalec glavnega odbora, pojasni povod sklicanju tega zbora. V seji deželnega zbora dne 16. februarja 1894. l. se je ukrenilo, naj deželni odbor pospešuje in podpira vse namere glede na vpeljavo sladkorne obrti na Dolenjskem. Vsled poziva deželnega odbora se je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske izrazil, kakšne pričetne korake bi bilo treba storiti, da se na Dolenjskem vpelje sladkorna obrt. Na podlogi družbenega poročila je deželni odbor družbi naročil izvršiti nekatere teh korakov. Ker pa glavni odbor ne more prevzeti vse odgovornosti za svoje ukrepe, ukrenil je sklicati izreden občni zbor v Trebnje, katerega razprave naj podajo glavnemu odboru potrebnih podatkov za daljnje delovanje. Po mislih glavnega odbora bo ta zbor bolj informativnega značaja in, da se bo zborovanje moglo izvršiti v redu, sestavila so se vprašanja, na katere bo treba odgovoriti. Poročevalec pa omenja, da stavljenje konkretnih predlogov in resolucij ni izključeno, nasprotno, celó želeli jih je; zato predlaga prestopiti v obravnavo. Prej pa prečita ta vprašanja (katera so priobčena niže doli).

Ob splošni debati se oglasi grof Barbo, grajščak na Rakovniku, ki se protivi, da bi zborovanje imelo le informativen značaj, ampak treba je priti do kakega ukrepa. Ker ustanovitev tvornice ni reč zborova, ampak konzorcija, za katerega se nam ni brigati, odgovoriti nam je le na dve vprašanji: ali imamo dovolj ugodnih tal za pridelovanje pese, in, kaj nam je početi, da se kmetskemu ljudstvu vzbudi veselje do pridelovanja sladkorne pese. Po mnenju govornika je ta vprašanja rešiti z nadaljevanjem poskusov v bodočem letu v večji meri nego letos. Dosedanji poskusi so bili vrlo ugodni, kajti dolenska pesa kaže 10—15 % sladkorja. Poskusi naj se pa vrše po celem Dolenjskem; z uspehi bo kmetu rastlo veselje do pridelovanja sladkorne pese in eventuelni konzorcij za usta-

novitev sladkorne tvornice bo našel pripravljena tla za tako tovarno. Govornik zategadelj predlaga:

„V pokrajinah za sladkorno obrt se brigajočih podružnic na Dolenjskem naj se ustanove delujoči odbori, sestojči iz po 4 članov, ki naj volijo izmed sebe načelnika. Volitev odborov naj se izvrši do 1. januarja 1895. l. ter naj pri izvolitvi sodelujejo tudi nečlani. Izvolitev je treba naznaniti glavnemu odboru. Ti odbori bodo imeli nalogo, posestnike vzbujati k pridelovanju sladkorne pese, poučevati jih in jim posredovati dobavo semena in umetnih gnojil ter skrbeti, da se vzorci pridelane pese dopošljejo glavnemu odboru, ki naj preskrbi analizo. Do dne 1. marca 1895. l. naj delujoči odbori glavnemu odboru prijavijo imenik posestnikov, ki se hočejo pečati s temi poskusi in proračun, koliko potrebujejo semena in gnojil. Od meseca decembra pa do meseca aprila naj se vrše potna predavanja o pridelovanju sladkorne pese. Seme in gnojila naj glavni odbor poskuševalcem preskrbi brezplačno, sam pa naj se glede pokritja teh stroškov obrne na deželni odbor in na c. kr. kmetijsko ministerstvo.“

Pl. Langer, grajščak v Bršlinu, se zлага s predlogom grofa Barbota, našteva velike koristi, ki bi jih imela Dolenjska vsled sladkorne obrti, in posebno opozarja na letošnje ugodne uspehe izvršenih poskusov, trdi, da ima Dolenjska dovolj delalcev in da bi pridelovanje sladkorne pese prav nič ne motilo vinarstva, kakor kažejo dejanske razmere na Francoskem, na Moravskem i. t. d.

Predsednik, ces. svetnik Murnik, pojasnjuje, da bo družba hvaležna za te predloge, da ji je pa vendar treba odgovorov na napolnjenih vprašanj; zato želi, da se preide v obravnavo teh vprašanj.

Učitelj Pogačnik, zastopnik čateške podružnice, se zлага s predlogom grofa Barbota.

Vodja R. Dolenc predlaga, da se daljni razgovor opusti in preide na obravnavo predloženih vprašanj.

Ko je poročevalec Pirc podal nekaj razjasnil glede stališča odborovega ter povdarjal, da ni dvomiti o sposobnosti nekaterih tal na Dolenjskem za pridelovanje pese ter da zavrne vsako očitje, kakor da bi bil on zadevi nasproten, kajti družba mora zaradi svojega težko pridobljenega ugleda hoditi le po varnih potih in zato rabi pojasnil iz vseh strani. Preide se na obravnavo vprašanj, in sicer:

1. vprašanje: Kje naj bo središče bodoči sladkorni obrti in katere pokrajine pridejo glede pridelovanja sladkorne pese z ozirom na to središče in z ozirom na prikladnost zemlje v poštev?

Na to vprašanje se je k besedi oglašil ravnatelj Rieger ter rekel: Komur je ležeče na procvitanju narodnega gospodarstva na Dolenjskem in na pomnoženju prometa na dolenskih železnicah, ta mora biti vnet za vpeljavo nove obrti. Kakor pa stoje razmere pri nas, ozirati se bo treba glede tvornice na kak kraj, kjer je kaka grajščina ali večje posestvo. Tvornica v zvezi s takim posestvom more bolje uspevati, ker to posestvo se bo obdelovalo vzgledno in bo kmetovalcem učilo, kako pridelovati peso. Posestniki, oddaljeni 1—2 uri od tvornice, se bodo s pridom mogli pečati s pridelovanjem pese. Mislilo se je na pr. na posestvo v Mirniški dolini, kjer so razmere ugodne, stavbeni material se dobi ceno, apno se lahko žge na mestu in kurivo je zaradi tamošnjega premoega zelo ceno, kar posebno pride v poštev. Če se tamošnja pokrajina, v kolikor pride v poštev za tvornico, računsi s 16.000 orali površja ter se vzame od tega 30 % kot deleže na njive, imamo 4800 oralov njiv, katerih je moči četrtno, t. j. 1.200 oralov ob saditi s peso. Ta množina zadostuje za srednje veliko tvornico. Govornik pravi, da je delalcev dovolj in da bo reč šla, če vsi faktorji skupaj drže, a vendar naj se nikar ne misli, da se bo tvornica precej zidala; v to svrhu bo treba čakati še nekaj let.

Poročevalec Pirc pravi, da je predgovornik dal razjasnila, na katera se bo mogoče opirati pri sestavi statističkih podatkov. Družbi pri tem vprašanju ni šlo za odgovor, kje mora stati tvornica, ampak le za določitev približnega središča, kar je pa po-

trebno vedeti, če naj se določijo kraji, na katere je razširiti akcijo, in če naj se sestavijo statistički podatki, katere bo zahteval vsak konzorcij, predno si bo upal na končno ustanovitev tvornice.

2. vprašanje: Ali je v teh pokrajinah toliko za sladkorno peso sposobnih tal, da bi vsakoletna produkcija zadostila potrebam tvornice?

To vprašanje se na predlog vodje R. Dolenca dene raz dnevni red do tedaj, da se izvedo uspehi poskusov, ki bodo zvršeni na širši pologi.

3. vprašanje: Z ozirom na to, da bi bila na Dolenjskem sladkorna tvornica vezana na peso kmetskih posestnikov, se vpraša, kako velik del njih posestev bi se mogel vsako leto obdelati s peso, in sicer z ozirom na dolenjske razmere?

Tudi to vprašanje se z istim vtemeljenjem dene raz dnevni red.

4. vprašanje: Kakšno kolobarjenje se priporoča pridelovalcem pese?

Poročevalec Pirc predlaga tudi to vprašanje dati z dnevnega reda, ker nima več pomena, ker se o prejšnjih ni razpravljalo. Predlog ni obveljal. Baron Berg priporoča naslednji kolobar: 1. leto gnojena ozimina, 2. leto pesa z umetnim gnojilom, 3. leto oves z deteljo in 4. leto detelja.

Vodja R. Dolenc priporoča, da se ta zadeva reši ob priliki potnih predavanj.

Adjunkt V. Rohrmann meni, da so v vsakem kraju drugačne razmere; zato je potrebno za vsak kraj, oziroma za vsako pokrajino določiti, oziroma priporočati drugačno primerno kolobarjenje.

Dr. Goriani meni, da bodo nasvetovane skušnje same pokazale kmetovalcem, kako jim bo urediti gospodarjenje.

Poročevalec Pirc pravi, da se je to vprašanje zato stavilo, da se iz nasvetovanega kolobarjenja more določiti, kolik del kmetškega posestva se bo moglo vsako leto obdelati s peso. To se je doseglo in ob enem pokazalo, da se ne sme računati na četrtno, kakor je v odgovoru na 1. vprašanje rekel ravnatelj Rieger, kajti tako kolobarjenje, kakor je je nasvetoval baron Berg, je tako sestavljeno, da se da okopovini, t. j. pesi, pač četrtno, a pomisliti je, da bo mali kmetški posestnik moral ostati pri pridelovanju krompirja in turščice za dom, vsled česar se bo del, odločen za okopovine, za peso skrčil za toliko, kolikor se bo pridelovalo drugih okopovin, t. j. krompirja in turščice. Iz vsega sledi, da bodo kmetški posestniki mogli imeti morda le osmino posestva obdelanega s peso.

5. vprašanje: Kakšne bi bile delavske razmere z ozirom na večjo potrebo delavcev, ki jo zahteva pridelovanje pese?

Odgovor na to vprašanje se je opustil, ker se je deloma povdarjalo, da ni statističkih podatkov, deloma so pa mnenja bila popolnoma navskrižna, kajti eni so trdili, da uže sedaj primanjkuje kmetških delavcev, drugi so pa rekli, da jih je dovolj, oziroma, da jih bo privabil boljši zaslužek.

6. vprašanje: Kako in v čem bi bilo prizadeto vinarstvo z vpeljavo pridelovanja sladkorne obrti?

Na to vprašanje se je odgovorilo, da se ni bati, da bi vinarstvo kaj trpelo.

7. vprašanje: Kaj je pričeti v bližnji prihodnosti, da se pridelovanje sladkorne pese na Dolenjskem vpelje, oziroma pospeši?

Poročevalec Pirc predlaga, da se kot odgovor na to vprašanje smatra predlog grofa Barbota (glej gori).

Pri obravnavi tega predloga, ki se je sprejel soglasno, je vladni zastopnik vitez Laschan zatrdil, da bo vlada gotovo pripomogla družbi z denarno podporo — seveda od svoje strani, ker ni pooblaščen dati kakšno obvezno izjavo.

Isto tako se izrazi deželni glavar Oton Detela v imenu deželnega odbora.

Poročevalec Pirc končno predlaga, naj se načelnikom vseh delujočih odborov imenuje grof Barbo, ker družba mora imeti zapupnega moža, na katerega se ji je obracati v vseh zadevah, kadar

je potrebno hitrih razjasnil ali hitre rešitve. Predlog se soglasno sprejme in grof Barbo izreče, da prevzame ta posel.

S tem je bila obravnava končana in predsednik, cesarski svetnik Ivan Murnik, zaključi ta izredni zbor z zahvalo zastopnikom c. kr. deželne vlade in deželnega odbora ter sploh vsem navzočim. Končno pozove vse dolenjske gospodarje, da z združenimi močmi delujejo za lepi namen ter pravi: „Bog pomozi zapričetemu delu in daj uspeh današnjim ukrepom.“

V Trebnjem, dne 29. novembra 1894.

Predsednik:

Ivan Murnik s. r.

Tajnik in ob enem zapisnikar:

Gustav Pirc s. r.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Št. Jarneju, ki bode v nedeljo, dne 23. t. m. popoldne, ob 1/2 4. uri v šoli v Št. Jarneju.

V Z P O R E D:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice v l. 1894.
- 2.) Poročilo blagsajnikov.
- 3.) Nasveti glede podružničnega uzornega vinograda in glede sadne ter gozdne drevesnice.
- 4.) Pogovor o sadnih vrstah, ki so primerne za podružnični okoliš, pokušnja nekaterih vrst sadja in pouk o saditvi sadnega drevja.
- 5.) Poročilo o žrebetišču.
- 6.) Posamezni nasveti.
- 7.) Vplačevanje članarine za l. 1895.

A. Wutscher s. r., načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Čatežu pri Trebnjem, ki bode v nedeljo, dne 23. t. m., (kvaterno nedeljo) v šoli v Čatežu.

V Z P O R E D:

- 1.) Nagovor predsednikov.
- 2.) Poročilo tajnikovo o podružničnem delovanju.
- 3.) Poročilo blagsajnikov.
- 4.) Razgovor, kako pričeti z obdelovanjem vinograda in drevesnice.
- 5.) Vplačevanje članarine.
- 6.) Sprejemanje novih udov.

Peter Pogačnik s. r.,
tajnik

Ant. Zagorjan s. r.,
načelnik.

V a b i l o

k ustanovnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe za gorjansko županijo v Gorjah, ki bode v nedeljo, dne 6. januarija 1895. l. v prostorih ljudske šole, in sicer po poldanskem cerkvenem opravilu.

V Z P O R E D:

- 1.) Pozdrav.
- 2.) Poročilo osnovalnega odbora.
- 3.) Predavanje gosp. ravnatelja Gustava Pirca o živinoreji.
- 4.) Vpisovanje udov in plačevanje udnine.
- 5.) Volitev predsedništva in odbornikov.
- 6.) Razgovor.

Povabljeni so vsi gospodarji iz gorjanske županije. Gostje od drugod so nam tudi dragi.

Za osnovalni odbor:

Jakob Zumer s. r., župan.